

Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Renk ve Sayı Tercihi

Murat KULOĞLU *, Murad ATMACA *, Ömer GEÇİCİ **, Ahmet ÜNAL **, A. Ertan TEZCAN ***

ÖZET

Çalışmamızda bir grup üniversite öğrencisinde; cinsiyete göre ilk akla gelen (spontan) renk, favori renk ve sayı tercihlerinin değerlendirilmesi, tercihleri etkileyen etmenlerin belirlenmesi amaçlandı. Çalışma grubunu Fırat Üniversitesi'nde eğitim-öğrenim gören 604 öğrenci oluşturdu. Renk ve sayı tercihinin araştırılması için, öğrencilere; ilk akıllarına gelen renk ve favori renkleri ile, 0 ile 9 arasında tercih ettikleri sayı soruldu. Favori renkleri belirlemek için, Luscher ve Scott tarafından tanımlanan; mavi, yeşil, kırmızı, sarı, pembe, siyah, kahverengi ve gri renkleri olmak üzere 8 renk resim kartonlarının 4X4 cm. boyutlarında kesilerek tek bir kartona yapıştırılmasıyla elde edilen çalışma enstrümanı kullanılırken aynı zamanda hastaların bu renkler dışında da renk seçebilecekleri belirtilerek tercih ettikleri renkler kaydedildi. Öğrenciler, ilk akıllarına gelen renk söylemeleri istenince en sık olarak kırmızı (% 33.1) ikinci sırada mavi (% 24.5) rengi tercih ettiler. Favori renk sorulduğunda kırmızının yerini mavi alırken (kırmızı; % 16.1, mavi; % 37.7), mavinin tercih edildiği sıklıkta kırmızı seçilmedi. Sayı yönünden, denekler en fazla 3 (% 23.8) sayısını tercih ettiler. Diğer fazla tercih edilen sayılar 7 (% 15.4) ve 1 (% 13.6) idi. Yanıtların % 69'u tek sayılardan oluştu. Çalışmamız, renk ve sayı tercihindeki baskın etmenlerin bireyin yaşadığı bölgedeki sosyokültürel özellikler ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Sayı tercihi, renk tercihi, üniversite öğrencileri

Düşünen Adam; 2002, 15(1):34-38

SUMMARY

In the present study, it was aimed to determine colors which come first to mind (spontaneously) and favorite color and numbers which first come to mind in a group of university students and to discuss under the light of literature. The study group consisted of 604 students in Fırat University. The subjects were asked to prefer the favorite color and the first color and number (between 0 and 9) that come to mind. In order to determine the favorite color, a 4X4 cm cartoon instrument included eight colors (blue, green, red, yellow, pink, black, brown and grey) designed by Luscher and Scott. On the other hand, the patients were said to be could out of these colors. When subjects were asked to write color that first come to mind, red (33.1 %) was the most frequent chosen and following blue (24.5 %). When subjects were asked to favorite color, blue took red's place and red was not preferred amount of color blue. In regard to number preference, 3 (23.8 %) was the most frequent chosen number and following 7 (15.4 %) and 1 (13.6 %). Sixty nine percent of response were single numbers. Our results suggest that the dominant factors affecting color and number preference were associated with sociocultural characteristics in the region being lived.

Key words: Number preference, color preference, university students

GİRİŞ ve AMAÇ

Renk, ışığın kendi öz yapısına ya da cisimler tarafından yayılma şekline bağlı olarak göz önünde yaptığı etkidir. Aynı anda her yerde bulunur, birincil ve insan çevresinin sözel olmayan yönüdür (1). Sayı ise bir nicelik ile birim olarak ele alınan diğer bir nicelik arasındaki orandır.

Simon (2) Amerikalı bireyler arasında bir renk belirtmeleri istendiğinde % 40'ın üzerinde mavi, 0 ile 9 arasında bir sayı seçmeleri istendiğinde % 30'un üzerinde 7 sayısının tercih edildiğini belirlemiştir. Simon tarafından bu tercihler 'mavi ve yedi fenomeni' olarak tanımlanmış, bu tanımlamayı takiben, insanların renk ve sayı tercihleriyle ilgili çalışmalar bir çok ülkede geniş şekilde araştırılmış ve mavi-yedi fenomeni Amerika Birleşik Devletleri (3-8), Avustralya (9) ve Kenya'da (10) yapılan çalışmalarla desteklenmiştir. Yazında mavi-yedi fenomenini destekler son çalışmalardan biri de Japon üniversite öğrencileri arasında yapılan bir çalışmadır (11). Bu çalışmada da % 33.5 oranında mavi renk, % 22.5 oranında 7 sayısının tercihi şeklinde Simon'un mavi-yedi fenomenini destekler sonuçlar elde edilmiştir.

Renk ve sayı tercihinin araştırıldığı kültürel karşılaştırmalı çalışmalarda farklı sonuçlar da bildirilmiştir. Renk ve sayı yönünden; en yüksek tercihler: Nijer'de % 33 ile kırmızı, % 17 ile 9; Japonya'da % 36 ile mavi, % 20 ile 7; Kongo'da % 29 ile kırmızı ve % 26 ile sarı, % 26 ile 9; Transkei'de % 25 ile siyah ve % 23 oranları ile beyaz, % 15 ile 8 olarak bulunmuştur (12). Hollanda'da yapılan bir çalışmada ise; kırmızı rengin

dominant tercih olduğu gösterilmiş, sorgulama yolunun sonuçları etkileyebileceği üzerinde durulmuş (13), benzer bir çalışmadan da kişilere favori renklerinin mi ya da akıllarına gelen ilk rengin mi sorulduğunun tam olarak betimlenememesinin ülkelerdeki farklı sonuçları açıklayabileceği öne sürülmüştür (14).

Çalışmamızda bir grup üniversite öğrencisinde; cinsiyete göre ilk akla gelen (spontan) renk, favori renk ve sayı tercihlerinin değerlendirilmesi, tercihleri etkileyen etmenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Denekler

Çalışma grubunu Fırat Üniversitesi'nde eğitim gören 604 öğrenci oluşturdu. Çalışma grubunun 355'ü (% 58.8) erkek, 249'u (% 41.2) kız idi. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.65 ± 2.54 yıl idi.

Uygulama

Renk ve sayı tercihinin araştırmak için, 604 üniversite öğrencisine;

1. İlk akıllarına gelen renk (spontan söylenen)
2. Favori renkleri
3. 0 ile 9 arasında tercih ettikleri sayı soruldu.

Araç

Favori renkleri belirlemek için (soru 2), Luscher ve Scott (15) tarafından tanımlanan; mavi, yeşil, kırmızı, sarı, pembe, siyah, kahverengi ve gri renkleri olmak üzere 8 renk resim kartonlarının 4X4 cm. boyutlarında kesilerek tek bir kartona yapıştırılmasıyla elde edilen çalışma enstrümanı kullanılırken aynı zaman-

Tablo 1. Cinsiyete göre ilk akla gelen renkler*.

Sıralama	Renk	Erkek s=355		Kadın s=249		
		s	%	Renk	s	%
1	Kırmızı	111	31.3	Kırmızı	89	35.7
2	Mavi	87	24.5	Mavi	61	24.5
3	Siyah	50	14.1	Siyah	28	11.3
4	Beyaz	37	10.4	Beyaz	19	7.6
5	Lacivert	17	4.8	Lacivert	17	6.9
6	Sarı	13	3.7	Sarı	14	5.6
7	Gri	9	2.5	Gri	7	2.8
8	Yeşil	7	2.0	Yeşil	4	1.6
9	Pembe	6	1.6	Pembe	2	0.8
10	Diğer renkler	18	5.1	Diğer renkler	8	3.2

* $\chi^2 = 40.46, p < 0.001$

Tablo 1. Cinsiyete göre ilk akla gelen renkler*.

Sıralama	Renk	Erkek s=355)		Renk	Kadın s=249	
		s	%		s	%
1	Kırmızı	131	36.9	Kırmızı	97	39.0
2	Mavi	59	16.6	Mavi	38	15.3
3	Siyah	46	13.0	Siyah	25	10.0
4	Beyaz	39	11.0	Beyaz	21	8.4
5	Yeşil	23	6.5	Yeşil	18	7.2
6	Sarı	12	3.4	Sarı	11	4.4
7	Gri	9	2.5	Gri	11	4.4
8	Kahverengi	6	1.7	Kahverengi	9	3.6
9	Lacivert	5	1.4	Lacivert	4	1.6
10	Pembe	3	0.8	Pembe	3	1.2
11	Eflatun	2	0.6	Eflatun	3	1.2
12	Diğer renkler	20	5.6	Diğer renkler	9	3.6

* $\chi^2 = 26.47, p < 0.001$

Tablo 3. Cinsiyete göre tercih edilen sayılar*.

Sıralama	Sayı	Erkek s=355)		Sayı	Kadın s=249	
		s	%		s	%
1	Üç	83	23.4	Üç	61	24.5
2	Bir	59	16.6	Yedi	40	16.1
3	Yedi	53	14.9	Beş	31	12.5
4	Beş	34	9.6	İki	26	10.4
5	Altı	32	9.0	Sekiz	23	9.2
6	Sekiz	32	9.0	Bir	22	8.8
7	Sıfır	24	6.8	Dört	15	6.0
8	Dokuz	19	5.4	Dokuz	14	5.6
9	Dört	13	3.6	Sıfır	10	4.0
10	İki	6	1.7	Altı	7	2.9

* $\chi^2 = 18.03, p < 0.05$

da hastaların bu renkler dışında da renk seçebilecekleri belirtilerek tercih ettikleri renkler kaydedildi.

İstatistiksel Değerlendirme

Sonuçlar, cinsiyete göre kaba döküm, yüzdeler ve SPSS paket programında χ^2 testi ile değerlendirildi.

BULGULAR

Üniversiteli öğrenciler, ilk akıllarına gelen renk söylemeleri istenince (soru 1) en sık olarak kırmızı (% 33.1) ikinci sırada mavi (% 24.5) rengi tercih ettiler. Kırmızı, mavi, siyah (% 9.4) ve beyaz (% 9.3) olarak toplam 4 renk yaklaşık % 80 civarında söylendi. Cinsiyete göre renk tercihinde farklılıklar saptandı. Yeşil ve pembe daha çok kız öğrenciler tarafından seçilirken, siyah ve lacivert daha çok erkekler tarafından

tercih edildi ($\chi^2=40.46, P<0.001$) (Tablo 1).

Favori renk sorulduğunda (soru 2) baştaki 4 renk aynı kaldı, ancak kırmızının yerini mavi alırken (kırmızı; % 16.1, mavi; %37.7), mavinin tercih edildiği sıklıkta kırmızı seçilmedi. Siyah daha çok erkekler tarafından pembe daha çok kızlar tarafından tercih edildi ($\chi^2=26.47, P<0.05$) (Tablo 2).

Sayı yönünden, bireyler en fazla 3 (% 23.8) sayısını tercih ettiler. Diğer fazla tercih edilen sayılar 7 (% 15.4), 1 (% 13.6) ve 5 (% 10.8) idi. Yanıtların % 69'u tek sayılardan oluştu Sayı tercihinde de cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulundu. Erkek öğrenciler bir sayısını kızlara göre daha sık tercih ettiler (erkek:% 16.6, kız: % 9.2). Diğer yandan kız öğrenciler erkeklere göre daha çok iki sayısını (erkek:% 1.7, kız:% 10.4) tercih ettiler. ($\chi^2=18.03, P<0.05$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Çalışmamızda; öğrenciler tarafından ilk akıllarına gelen renk söylemeleri istenince en sık olarak kırmızı, ikinci olarak mavi renk tercih edildi. Buna karşın, favori renk sorulduğunda baştaki dört renk (kırmızı, mavi, siyah ve beyaz) aynı kaldı, ancak kırmızının yerini mavi alırken, mavinin tercih edildiği sıklıkta kırmızı seçilmedi. Wiegiersma ve Van der Elst (14), renk tercihi çalışmalarına yeni bir boyut kazandırmak için çalışma bireylerini iki gruba ayırarak, birinci gruba ilk akıllarına gelen (spontan) rengi, ikinci gruba ise favori renklerini sorduklarında; spontan ve favori olarak ifade edilen renkler arasında istatistiksel olarak belirgin şekilde anlamlı farklılık olduğunu belirlemiş ve soru formülasyonunun renk tercihiyle ilgili çalışmaların sonucunu önemli ölçüde etkilediğini bildirmişlerdir. Fernando ve ark. (16), Luscher Renk Testiyle aslında sistematik bir tercihte bulunmadığını; kişisel giysilerde, ev dekorasyonunda ve günlük kullanılan özgül nesnelere tercih edilen favori renklerin belirlenmesiyle klinik açıdan kullanışlı verilerin elde edilebileceğini öne sürmüşlerdir. Nitekim çalışmamızda; Luscher Renk Testi'nde yer alan sekiz rengin hastaları kısıtlayıcı olacağını düşünerek bu renklere ek olarak diğer başlığı altında nitelediğimiz seçebilecekleri başka renkleri de göz önünde bulundurduk.

Wiegiersma ve De Klerck (13), renk seçiminde görülen eğilimin öncelikle rengin tercih edilmesi, takiben rengin söylenmesindeki dilsel eğilim olmak üzere iki ayrı etmene bağlı olabileceğini öne sürmüşlerdir. Bu dilsel eğilimin ortaya atılmasında önemli etkenlerden biri İngilizce ve Danimarkaca'da mavi ve kırmızı kelimelerinin ilk seslerinin özdeş şekilde kolay çıkarılabilmesidir. İkinci etmen ise; bir dilde renk isimlerinin kullanılma sıklığıdır. Türkçe için renk isimlerinin kullanılma sıklığı konusunda herhangi bir bilgiye ulaşamamakla birlikte bu sıklığın doğrudan kültürel etmenlere bağlı olduğunu düşünmekteyiz. Ancak dilsel eğilimin en fazla belirlenen renklerin seçimini etkilemiş olduğu yorumuna kendi dilimizin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda katılmaktayız.

Mavinin her iki cinsiyette en fazla tercih edilen renk olmasına rağmen, renk ve sayı tercihlerinin cinsiyet-

ler arasında farklılık gösterdiği belirlenmiş (2,3), ancak pembe rengin çalışma dışı bırakılması durumunda tercihlerin istatistiksel olarak anlamsız farklılığa ulaştığı bulunmuştur. Çalışmamızda da her iki cinsiyette en fazla tercih edilen renk mavi olmakla birlikte, pembe rengin kadınlarda istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek çıkması adı geçen çalışmaların sonuçlarıyla uyumludur. Bu seçimde ülkemizde ve özellikle de bölgemizde 'pembe renk, kadın rengidir' şeklindeki yaklaşımın önemli bir rol oynadığını düşünmekteyiz. Bununla birlikte; bireylerin ilk akıllarına gelen renk sorulduğunda alınan yanıtlar, favori renk seçiminden farklıydı. En fazla tercih edilen mavi rengin yerini kırmızı almıştı. Bu bulgular Wiegiersma ve De Klerck'in (13) Hollanda'da ilk akla gelen renk sorulduğunda, kırmızı rengin dominant tercih olduğunu gösteren çalışmalarıyla aynı yönde olup, Wiegiersma ve Van der Elst'in (14) sorgulama formülasyonu ile renk tercihinin değişebileceği şeklindeki görüşlerini de desteklemektedir. Buna karşın 'mavi ve yedi fenomeni' varlığının gösterildiği Japon öğrencilerde, sorunun sunum şeklinin değişmesine rağmen renklerin tercih sıralaması değişmemiştir (17). Avrupa ülkelerinde Luscher Renk Testi ile veya ilk akla gelen renk sorulduğunda kırmızı maviye göre daha sık tercih edilmiş (13,14,18), buna karşın; bir Afrika ülkesi olan Senegal'de siyahın daha fazla seçildiği bildirilmiştir (19). Bu bildirim ülkeler arasındaki farklılıklar için kültürel etmenlerin rolü olabileceğini düşünmemizin ve bu çalışmayı yapmamızın nedenidir.

Çalışmamızda; spontan olarak en fazla söylenen ilk akla gelen rengin kırmızı olması, Türk bayrağının kırmızı rengiyle ilişkili olabileceği düşünüldü. Favori renk olarak mavinin belirlenmesi Simon'nun (2) "mavi-yedi fenomeni"ni desteklemektedir. İlk etapta favori renk olarak mavi rengin tercih edilmesini deniz özlemi şeklinde yorumladık. Gökyüzünün maviliği, yine nazar inancının yaygınlığı ve bu inancın mavi renkle sembolize edilmesi de bu tercih de bir rol oynayabilir düşüncesindeyiz.

Çalışmamızda sayı tercihi yönünden, bireyler en fazla 3 sayısını seçtiler. İkinci sırada tercih edilen sayı ise 7 idi. Bu tercihin 'Allah'ın hakkı üçtür', 'çekirge bir sıçrar iki sıçrar üçüncüde takılır' gibi deyimler, Türk toplumunun genelde üç çocuk isteme eğilimi gibi kültürel yansımalarla ilişkilendirilebileceği dü-

şüncesindeyiz. Erkek öğrenciler bir sayısını daha sık tercih ederken, kız öğrenciler daha çok iki sayısını tercih ettiler. Erkek öğrenciler bir sayısını tercih nedenlerini; bir'in zirveyi ve gücü temsil etmesi olarak gösterdiler. Kız öğrenciler ise iki sayısının birlikliği ve paylaşımı yansıttığını belirttiler. Japon öğrenciler arasında yapılan çalışmada (11) en sık tercih edilen sayı 7 olarak saptanmıştır. Japon öğrenciler arasında 7 sayısının tercih nedeni, şanslı bir numara olması ve mutluluğu temsil etmesi olarak belirtilmiştir. Batı ülkelerinde de yedi sayısının sıklıkla karşımıza çıkmasını bu sayının kainatın sonu ile ilgili hıristiyanlık inancını sembolize eden bir rakam olmasıyla izah edebiliriz.

Sayı tercihinde de soru sorma şeklinin sonucu etkileyebileceği öne sürülmüştür. Kubovy ve Psotka'nın çalışmalarında (20) ilk akla gelen sayının söylenmesi istendiğinde daha çok yedinin tercih edildiği belirlenirken; 6 ile 15 arasında bir sayı söylenmesi istendiğinde aynı sonuç belirlenmemiştir. Yine aynı çalışmada yirmili rakamlar istendiğinde en popüler cevap 27 iken, yetmişli bir sayı söylenmesi istendiğinde 77 en sık tercih edilen sayı olmamıştır. Aynı çalışmacılar yedinin ne bir dışında herhangi bir sayının katları, ne uçta (0, 9), ne de orta nokta (5) olmayan yegane sayı olduğunu dile getirmişlerdir. Bu durum bir çok muhtemel etmenle ilişkilendirilebilir. Örneğin; kültürel özellikler bireylerin belirli yanıtlara eğilimini artırabilir (örneğin; 7'nin şanslı bir sayı olduğuna veya mavinin pozitif bir imaja sahip olduğuna inanma gibi). Boutwell ve Fennell (4) yedi baskınlığını, 'haftanın 7 günü ve şanslı 7' örnekleri gibi sosyal ve kültürel etkenlere bağlı olabileceğini bildirmişlerdir.

Çalışmamızda renk ve sayı tercihindeki baskın etmenlerin bireyin yaşadığı bölgedeki sosyokültürel içerikler ile ilişkili olabileceği, benzer çalışmaların ülkemizin farklı yörelerinde yapılmasının daha

sağlıklı tartışma sonuçları verebileceği düşüncesindeyiz.

KAYNAKLAR

1. Ireland SR, Warren YM, Herringer LG: Anxiety and color saturation preference. *Percept Motor Skills* 75:545-546, 1992.
2. Simon WE: Number and color response of some college students: preliminary evidence for a 'blue-seven phenomenon'. *Percept Motor Skills* 33:373-374, 1971.
3. Simon WE, Primavera IH: Investigation of the "blue-seven phenomenon" in elementary and junior high school children. *Psychol Reports* 31:123-130, 1972.
4. Boutwell RC, Fennel P: Investigation and theoretical consideration of the "blue-seven" phenomenon. *J Gen Psychol* 91:301-302, 1976.
5. Pasciak J, Williams R: Note on the "blue seven phenomenon" among male senior high students. *Psychol Reports* 35:494, 1974.
6. Benel RA: The "blue-seven phenomenon" or "blue-seven,... phenomenon"? *J Gen Psychol* 94:145-146, 1976.
7. Holmes CB, Buchanan JA: Comparison of spontaneous color preference and Luscher Color Test choice. *Percept Motor Skills* 58:614, 1984.
8. Silver NC, McCulley WL, Chambliss L, et al: Sex and racial differences in color and number preferences. *Percept Motor Skills* 66:295-299, 1988.
9. Trueman J: Existence and robustness of the blue and seven phenomena. *J Gen Psychol* 101:23-26, 1979.
10. Philbrick JL: Blue seven in East Africa: preliminary report. *Percept Motor Skills* 42:484, 1976.
11. Saito M: 'Blue and seven phenomena' among Japanese students. *Percept Motor Skills* 89:532-536, 1999.
12. Vandewiele M, D'Hondt W, Didillon H, et al: Number and color preferences in four countries. *Percept Motor Skills* 63:945-946, 1986.
13. Wiegiersma S, De Klerck I: The "blue phenomenon" is red in the Netherlands. *Percept Motor Skills* 59:790, 1984.
14. Wiegiersma S, Van der Elst G: Blue phenomenon: spontaneity or preference? *Percept Motor Skills* 66:308-310, 1988.
15. Luscher M, Scott I: *The Luscher Color Test*. New York: Random, 1969.
16. Fernando MLD, Cernovsky ZZ, Harricharan R: Color preferences of DSM III-R bipolars and normal controls. *Soc Behav Personality* 20:247-250, 1992.
17. Saito M: Comparative studies of color preferences in Japan, and other Asian regions, with special emphasis on the preference for white. *Color Res Application* 21(1):35-49, 1996.
18. Donnelly FA: The Luscher Color Test: reliability and selection preferences by college students. *Psychol Reports* 34:635-638, 1974.
19. D'Hondt W, Vandewiele M: Colors and figures in Senegal. *Percept Motor Skills* 56:971-978 1983.
20. Kubovy M, Psotka J: The predominance of seven and the apparent spontaneity of numerical choices. *J Experimental Psychol* 2:291-294, 1976.